

SLOVENSKI REALIZEM 2.. polovica 19.st

- o ZNAČILNOSTI:
- > Razvijejo se 3 vrste: epika, lirika, dramatika
- > Dobimo nekaj novih časopisov in revij: Slovenski glasnik, Zvon, Ljubljanski zvon, Revija Kres, Dom in svet
- > Tudi v Slovenskem realizmu poskušajo avtorji pisati čim bolj objektivno, neposredno in realno
- > Družbeni dogodki, ki vplivajo na realizem:
 - MRAČNA REVOLUCIJA, 1848 v Franciji (mladi si želijo več pravic, svobode,...)
 - Istega leta izide program ZEDINJENE SLOVENIJE (vse pokrajine naj bi se združile, v slo šolah naj bi se uvedla slovenščina)
 - BACHOV ABSOLUTIZEM (on ima vso oblast)
- > Pojavi se tudi nekaj strank, vsaka izdaja svoj časopis v katerem, poleg svojih političnih idej, objavljajo tudi dela pesnikov in pisateljev: Liberalna, Nazadnjaška stranka
- > Avtorji: LEVSTIK, JURČIČ, KERSNIK, TAVČAR, TRDINA, STRITAR, JENKA, GREGORČI, AŠKERC
- > LIRIKA: ljubezenska tematika, prikazana bolj realno, nekateri avtorji še vedno uporabljajo Prešernove oblike, večina pa piše bolj preproste pesmi – krajše. Metaforika = preprosta
- > DRAMATIKA: predvsem igre, drame, ki so vezane na ljudsko tradicijo
- > EPIKA: slika, značajevka, novela, povest, roman, pripovedke, pravljice, pridige, življenjepisi = zvrsti.
- I. epsko delo nastane 1836 – Cigler – SREČA V NESREČI – v ospredju je proza
- > Pojavi se kritika, ideal je razum, opisuje sedanost s svrnim, realnim in objektivnim pogledom, prevladuje epika, izpostavljen je optimizem
- > Realis = stvar

FRAN LEVSTIK 1831-87:

- o DELA: izda zbirko PESMI, 2 cikla:
- > Tonine pesmi - mešata se objektivno in subjektivno– naj znana je DVE OTVI
- > Franine pesmi
- + gre za ljubezenske pesmi.
- > DVE OTVI:
 - Rima: prestopna, pretrgana
 - Stopica: 2 kvartini
 - Motiv: 1. narava, vtisi, podoba, 2. podobo prenese nase, pretekla ljubezen
 - Razpoloženska pesem
 - Sporočilo: ljubezen je minljiva, obujanje spominov
- > MARTIN KRPAN: prva slovenska umetna povest, izide 1858 v reviji Slovenski glasnik
- > POPOTOVANJE OD LITIJE DO ČATEŽA :
 - Hkrati gre za literarni program v obliki potopisa. Ko Levstik s prijatelji potuje po Dolenjski, opazuje tam naravo in etnološke posebnosti (narečja, hiše), vmes pa se pogovarjata o literaturi.
- > Literarni programi:
 - Kopitarjev. Zahteva preprost jezik, srbski
 - Levstik : popotovanje od ... - nasloni se na Kopitarjev program
 - Stritar – poudarja meščanstvo, višji jezik
 - Celestinov – kritika, višji jezik
- > Kritika: NAPAKE SLOVENSKEGA PISANJA – poudarja namen kritike in opozarja, da se je potrebno izogniti gremanizmu.

JOSIP JURČIČ 1844-81:

- o DELA: epika, dramatika
- > JURIJ KOZJAK – povest o janičarjih, prevedena v 40 jezikov, dobi nagrado (mladi fantje, ki jih Turki ugrabijo in izurijo za svoje vojake)
- > Povesti: DOMEN, TIHOTAPEČ, HČI MESTNEGA SODNIKA
- > Novele: MED DVEMA STOLOMA, TELEČJA PEČENKA (značajevka), humoreska

KOZLOVSKA SODBA V VIŠNJI GORI

- > Romani: DESETI BRAT, SOSEDOV SIN, DOKTOR ZOBBER, SVET IN SAD (nedokončan)
- > Tragedija: TUGOMIR (skupaj z Levstikom)
- o SLOG: nanj vpliva Levstik s svojim programom, ki ga dosledno upošteva, piše realistično objektivno, najdemo pa tudi romantične elemente. Začel je s kratkimi pripovedkami, kasneje pa še z daljšo prozo.
- o TELEČJA PEČENKA – novela, značajevka:
 - Govori o upokojenem oficirju, ki vsak dan pride v isto restavracijo, ob isti uri in naroči telečjo pečenko. Enkrat pride malo prej in vidi kako kuharica nazaj s tal pobere to pečenko, in se dela kot da se ni nič zgodilo. To ga zelo potre, da pečenke nikoli več ne je. Enkrat se hoče tudi poročiti, a kmalu zve, da ga izbranka opravlja za hrptom, zato se napije in umre.
 - Bitič = glavna oseba – 50 let, škrbast, nedružaben, zelo urejen, nečimrn – posebnež, natančen, točen, discipliniran
- o DESETI BRAT – 1866:
 - Zvrst = roman
 - Slog = realizem, čeprav ima tudi romantične elemente
 - Zgradba: 25 poglavij – na začetku je kitica iz ljudske pesmi
 - Dva dela:
 - a. SINTETIČNA – Lovrova zgodba (po dogodkih od začetka do konca)
 - b. ANALITIČNA – Martinkova zgodba (prvo je posledica, nato šele vzrok)
 - Glavne osebe. Lovro Kvas – učitelj, Manica – graščakova hči, Martinek Spat – deseti brat, Peter Kaves – Piškav – graščak, Marjan sin + polbrat Martineku
 - Prostor: grajsko okolje, vaško okolje, meščansko okolje
 - Dogajalni čas: preteklost in sedanjost
 - Glavna tema: delno ljubezenska in delno bivanjska
 - Motivi: družina, smrt, prevara, ljubezen, hinavščina
 - Sporočilo: resnica vedno pride na dan